

**TALABALAR TURAR JOYLARIDA PEDAGOGIK
SHAROITLARNI TAKOMILLASHTIRISH**

**IMPROVING PEDAGOGICAL CONDITIONS IN
STUDENT RESIDENCES**

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
УСЛОВИЙ В СТУДЕНЧЕСКИХ ОБЩЕЖИТИЯХ**

FAN TARMOG‘I
13.00.00 – Pedagogika

QABUL QILINDI
31.08.2026

CHOP ETILDI
03.09.2026

Xurshid Pardayev

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Yoshlar bilan ishlash, ma'naviyat va ma'rifat
bo'limi tyutori

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida talabalar turar joylarini pedagogik jihatdan tashkil etish, talabalarning ta'limiy, ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishi uchun zarur pedagogik sharoitlarni yaratish masalalari yoritiladi. Talabalar turar joyining faqat yashash va maishiy ehtiyojlarni qondirishga xizmat qiluvchi makon emas, balki talabaning mustaqil ta'lim olishi, muloqot qilishi, jamoada ishlashi, bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishi va shaxsiy kompetensiyalarini rivojlantirishi mumkin bo'lgan ta'limiy muhit sifatidagi imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik monitoring, tarbiyaviy ishlarni individuallashtirish, tengdoshlar hamkorligi, akademik qo'llab-quvvatlash, psixologik qulay muhit va talabalar tashabbuslarini rivojlantirish muhim pedagogik shartlar sifatida asoslanadi.

Kalit so'zlar: talabalar turar joyi, pedagogik sharoit, ta'limiy muhit, talaba shaxsi, tarbiyaviy faoliyat, mustaqil ta'lim, ijtimoiy moslashuv, pedagogik monitoring, talabalar hamkorligi.

ABSTRACT

The article examines the pedagogical organization of student residence halls in higher education institutions and the creation of appropriate pedagogical conditions for students' educational, social, moral, and personal development. The residence hall is considered not merely as a place of accommodation but also as an educational environment that provides opportunities for independent learning, communication, teamwork, meaningful leisure, and development of students' personal competencies. The study substantiates pedagogical monitoring, individualized educational activities, peer interaction, academic support, a psychologically comfortable environment, and student initiatives as important pedagogical conditions.

Keywords: student residence hall, pedagogical conditions, educational environment, student development, educational activity, independent learning, social adaptation, pedagogical monitoring, student interaction.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются вопросы педагогической организации студенческих общежитий в учреждениях высшего образования и создания необходимых педагогических условий для образовательного, социального, нравственного и личностного развития студентов. Студенческое общежитие рассматривается не только как место проживания, но и как образовательная среда, обеспечивающая возможности для самостоятельного обучения, общения, командной работы, содержательной организации свободного времени и развития личностных компетенций студентов. Обосновываются педагогический мониторинг, индивидуализация воспитательной работы, взаимодействие студентов, академическая поддержка, психологически комфортная среда и развитие студенческих инициатив как важные педагогические условия.

Ключевые слова: студенческое общежитие, педагогические условия, образовательная среда, развитие личности студента, воспитательная деятельность, самостоятельное обучение, социальная адаптация, педагогический мониторинг, взаимодействие студентов.

KIRISH

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida talabaning rivojlanishini faqat auditoriya mashg'ulotlari bilan chegaralash mumkin emas. Talabaning shaxs sifatida shakllanishi, ijtimoiy tajriba orttirishi, mustaqil qaror qabul qilishi, muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishi va ta'lim motivatsiyasining mustahkamlanishida auditoriyadan tashqari muhit ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan talabalar turar joylari oliy ta'lim muassasasining muhim ijtimoiy-pedagogik makonlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Talabalar turar joyining pedagogik imkoniyatlarini to'g'ri tashkil etish talabaning kundalik hayotini ta'lim-tarbiya jarayoni bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Ilmiy tadqiqotlarda ham turar joylar talabalarning akademik va shaxsiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan muhim muhit sifatida baholanadi. Xususan, ta'limiy yo'nalishda tashkil etilgan turar joy jamoalarida yashovchi talabalar tengdoshlari va o'qituvchilar bilan ko'proq muloqot qilishi, ta'lim jarayoniga faolroq jalb etilishi hamda o'quv natijalarida ijobiy o'zgarishlar kuzatilishi aniqlangan.

Shu bilan birga, turar joyning o'zi avtomatik ravishda ijobiy pedagogik natijalarni ta'minlamaydi. Uning ta'limiy imkoniyatlari maqsadli pedagogik faoliyat, tegishli muhit, tarbiyaviy dasturlar, akademik qo'llab-quvvatlash va talabalar bilan individual ishlash tizimi orqali ro'yobga chiqariladi. Tadqiqotlarda ham turar joy

muhitidagi pedagogik va tarbiyaviy faoliyatning rejalashtirilganligi hamda xodimlar va o'qituvchilarning faol ishtiroki muhim omil sifatida ko'rsatiladi.

ASOSIY QISM

Talabalar turar joylarida pedagogik sharoit tushunchasi talabaning ta'lim olishi, tarbiyalanishi, ijtimoiylashuvi va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladigan tashkiliy, pedagogik, psixologik, ijtimoiy va moddiy omillar majmuini anglatadi. Bunday sharoitlar talabaning nafaqat bilim olishiga, balki mustaqil fikrlashi, jamoa bilan ishlashi, o'z faoliyatini rejalashtirishi va ijtimoiy mas'uliyatni his etishiga ham xizmat qilishi lozim.

Birinchi muhim pedagogik shart – talabalar turar joyida qulay ta'limiy muhitni shakllantirishdir. Talabaning yashash joyida mustaqil ta'lim olishi uchun zarur sharoitlarning mavjudligi uning o'quv faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli turar joylarda mustaqil tayyorgarlik xonalari, elektron ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyati, kutubxona yoki axborot-resurs zonalari, kichik guruhlarda ishlash uchun joylar tashkil etilishi maqsadga muvofiq. Tadqiqotlarda ham turar joylardagi akademik qo'llab-quvvatlash makonlarini tashkil etishda inklyuzivlik, foydalanish qulayligi, hamkorlik va akademik faoliyatni qo'llab-quvvatlash kabi mezonlarning ahamiyati ta'kidlanadi.

Ikkinchi shart – talabalarning ijtimoiy-pedagogik hamkorligini rivojlantirish. Turar joy sharoitida turli hudud, madaniyat va ta'lim tajribasiga ega yoshlar bir jamoda yashaydi. Ushbu vaziyatni pedagogik imkoniyatga aylantirish orqali talabalarda muloqot, bag'rikenglik, hamkorlik va nizolarni konstruktiv hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish mumkin. Birgalikdagi loyihalar, munozaralar, intellektual o'yinlar, kitobxonlik klublari, fan to'garaklari va madaniy tadbirlar ushbu jarayonning samarali vositalari hisoblanadi.

Uchinchi shart – akademik qo'llab-quvvatlash tizimini yo'lga qo'yish. Talabalar turar joyida yashovchi yoshlarning ayrimlari yangi ijtimoiy va ta'limiy muhitga moslashishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Ayniqsa, birinchi bosqich talabalarida mustaqil ta'limni tashkil etish, vaqtni boshqarish, topshiriqlarni rejalashtirish va universitetning akademik talablariga moslashish bilan bog'liq muammolar uchrashi ehtimoli yuqori. Shu sababli turar joylarda akademik konsultatsiyalar, mentorlik, tengdoshlar yordamiga asoslangan o'quv guruhlari va fanlar bo'yicha qo'shimcha mashg'ulotlarni tashkil etish foydali hisoblanadi.

To'rtinchi shart – tarbiyaviy faoliyatni individual yondashuv asosida tashkil etish. Talabalar bilan olib boriladigan tarbiyaviy ishlar umumiy tadbirlar bilan chegaralanib qolmasligi kerak. Har bir talabaning qiziqishi, ehtiyoji, ta'limiy maqsadi va ijtimoiy faolligini hisobga olish zarur. Buning uchun tyutorlar, tarbiyachi-

pedagoglar, psixologlar, yoshlar bilan ishlash bo'yicha mas'ullar va fakultet vakillarining hamkorlikdagi faoliyati muhim ahamiyatga ega.

Beshinchi shart – talabalarning o'zini o'zi boshqarish faoliyatini qo'llab-quvvatlash. Turar joylarda talabalarning tashabbuslarini rag'batlantirish ularning liderlik va ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyalarini rivojlantiradi. Turar joy kengashlari, talabalar klublari, ko'ngillilar guruhlar va turli loyihalarni talabalar tomonidan mustaqil boshqarish imkoniyatining berilishi ularida mas'uliyat, tashabbuskorlik va jamoaviy qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Oltinchi shart – psixologik jihatdan qulay va xavfsiz muhitni ta'minlash. Ta'limiy muhitning samaradorligi talabaning o'zini xavfsiz, hurmat qilingan va jamoaning to'laqonli a'zosi sifatida his qilishi bilan bog'liq. Shu sababli turar joylarda nizolarning oldini olish, o'zaro hurmat madaniyatini shakllantirish, psixologik maslahat va zarur hollarda individual suhbatlarni tashkil etish muhimdir. Talabaning turar joydagi ijtimoiy tajribasi uning kommunikativ ko'nikmalari, o'ziga ishonchi va mustaqilligi rivojiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Masalan, tadqiqotlarda turar joylarda yashagan talabalarda tengdoshlar bilan muloqot, kommunikativ ko'nikmalar, o'z-o'ziga ishonch, muammolarni hal qilish va o'zini boshqarish kabi jihatlarida ijobiy natijalar qayd etilgan.

Yettinchi shart – turar joy muhitini ta'lim va tarbiya jarayoni bilan integratsiyalash. Talabalar turar joyidagi tadbirlar universitetning umumiy ta'limiy maqsadlari bilan uzviy bog'langan taqdirdagina pedagogik samaradorlik ortadi. Masalan, filologiya yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun kitobxonlik kechalari, munozara klublari, ilmiy seminarlar va ijodiy uchrashuvlar tashkil etish mumkin. Pedagogika yo'nalishidagi talabalar uchun pedagogik vaziyatlar tahlili, mikroloyihalar va mahorat darslarini tashkil etish maqsadga muvofiq. Bunday yondashuv turar joyni "auditoriyadan tashqari ta'lim makoni"ga aylantiradi.

Sakkizinchi shart – pedagogik monitoringni yo'lga qo'yish. Turar joyda amalga oshirilayotgan pedagogik faoliyatning samaradorligini aniqlash uchun muntazam monitoring zarur. Bunda talabalarning ta'limdagi faolligi, tadbirlarda ishtiroki, ijtimoiy moslashuvi, murojaatlari, bo'sh vaqtining mazmunli tashkil etilishi va individual rivojlanish dinamikasi o'rganilishi mumkin. Monitoring natijalari asosida individual pedagogik yordam va tarbiyaviy tadbirlar mazmuni takomillashtiriladi.

Shunday qilib, talabalar turar joyining pedagogik imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish uchun "yashash joyi" modelidan "ta'limiy-tarbiyaviy rivojlanish muhiti" modeliga bosqichma-bosqich o'tish zarur. Bunda turar joy ma'muriyati, fakultetlar, tyutorlar, pedagog-psixologlar, yoshlar tashkilotlari va talabalarning o'zaro hamkorligi yagona tizim sifatida tashkil etilishi lozim. Ilmiy adabiyotlarda ham turar joylarni ta'lim jarayonining tarkibiy qismi sifatida ko'rish va akademik hamda

talabalar bilan ishlash xizmatlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish samarali yondashuv sifatida ko'rsatiladi.

XULOSA

Talabalar turar joylari oliy ta'lim muassasasining ta'limiy va tarbiyaviy imkoniyatlarini kengaytiruvchi muhim pedagogik makon hisoblanadi. Uning imkoniyatlaridan samarali foydalanish uchun turar joyni faqat talabalarning yashash sharoitini ta'minlovchi obyekt sifatida emas, balki ta'lim, tarbiya, ijtimoiylashuv va shaxsiy rivojlanish jarayonlari amalga oshiriladigan muhit sifatida tashkil etish lozim.

Talabalar turar joylarida pedagogik sharoitlarni takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari sifatida qulay ta'limiy muhit yaratish, akademik qo'llab-quvvatlash, talabalarning o'zaro hamkorligini rivojlantirish, individual yondashuvga asoslangan tarbiyaviy ishlarni tashkil etish, psixologik qulaylikni ta'minlash, talabalar o'zini o'zi boshqarishini qo'llab-quvvatlash va pedagogik monitoringni yo'lga qo'yish mumkin.

Mazkur shartlarning tizimli ravishda amalga oshirilishi talabalarning mustaqil ta'lim olish, muloqot qilish, jamoada ishlash, muammolarni hal etish, liderlik va ijtimoiy mas'uliyat kabi kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Eng muhimi, talabalar turar joyida yaratilgan pedagogik muhit oliy ta'lim muassasasining umumiy ta'limiy maqsadlari bilan uyg'unlashgandagina uning tarbiyaviy va rivojlantiruvchi salohiyati to'liq namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Luna G., Gahagan J. (Eds.). Learning Initiatives in the Residential Setting. The First-Year Experience Monograph Series No. 48. National Resource Center for The First-Year Experience and Students in Transition, University of South Carolina, 2008.
2. Pike G. R. The Effects of Residential Learning Communities and Traditional Residential Living Arrangements on Educational Gains during the First Year of College // Journal of College Student Development. 1999. Vol. 40, No. 3. P. 269–284.
3. Parameswaran A., Bowers J. Student Residences: From Housing to Education // Journal of Further and Higher Education. 2014. Vol. 38, No. 1. P. 57–74.
4. Inkelas K. K., Vogt K. E., Longerbeam S. D., Owen J., Johnson D. Measuring Outcomes of Living-Learning Programs: Examining College Environments and Student Learning and Development // The Journal of General Education. 2006. Vol. 55, No. 1. P. 40–76.
5. Frazier W., Eighmy M. Themed Residential Learning Communities: The Importance of Purposeful Faculty and Staff Involvement and Student Engagement // Journal of College and University Student Housing. 2012. Vol. 38, No. 2. P. 10–31.

6. Graham P. A., Hurtado S. S., Gonyea R. M. The Benefits of Living on Campus: Do Residence Halls Provide Distinctive Environments of Engagement? // Journal of Student Affairs Research and Practice. 2018. Vol. 55, No. 3. P. 255–269.
7. Salter P. S., Grabsch D. K., Crist J. D. et al. CUE-ing Student Success: Evaluating Academic Support Space in Residential Communities // Journal of College and University Student Housing. 2020. Vol. 46, No. 2. P. 66–87.
8. Ong E. L. C., Chu S. K. W. A Hit or Miss–Can Residential Hall Experience Impact University Students’ Development? // Higher Education Quarterly. 2022. Vol. 76, No. 4. P. 835–846.

